

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag
om ändring av 9 § lagen om skydd i arbete**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om skydd i arbete ändras. Enligt förslaget skall utöver arbetstagarens ålder även arbetstagarens åldrande iaktas när beslut fattas om arbetarskyddsåtgärder. Dessutom föreslås att det verksamhetsprogram för arbetarskyddet som görs upp av arbetsgivaren också skall

omfatta verksamhet som avser att bevara arbetsförmågan i enlighet med vad som bestäms i arbetsplatsens verksamhetsplan för företagshälsovården.

Lagen avses träda i kraft vid ingången av 1998.

MOTIVERING

1. Nuläge och förslagna ändringar

I 9 § 1 mom. lagen om skydd i arbete (299/1958) nämns bl.a. ålder som en sådan faktor som arbetsgivaren skall iaktta för att skydda arbetstagaren mot olycksfall i arbetet eller av arbetet förorsakad ohälsa. Arbetstagarens åldrande, vilket innebär stigande ålder och utgör en process, nämns inte särskilt i bestämmelsen. Åldrandet bör dock vid sidan av åldern iaktas när beslut fattas om arbetarskyddsåtgärder. Därför föreslås att 9 § 1 mom. ändras så att åldrandet nämns i bestämmelsen.

I 2 § lagen om företagshälsovård (743/1978) bestäms om företagshälsovårdens deltagande på arbetsplatsen i verksamhet som avser att bevara arbetsförmågan. Enligt 7 § statsrådets beslut om företagshälsovård vilken stadgats såsom arbetsgivares skyldighet samt om företagshälsovård för företagare och andra som utför eget arbete (950/1994) hör till god hälsovårdspraxis att verksamheten är planerlig och att verksamhetens kvalitet och resultat följs upp och utvärderas. Verksamhet som avser att bevara arbetsförmågan skall iaktas i verksamhetsplanen för företagshälsovården, och i planen

skall presenteras målen och principerna för och innehållet av verksamheten.

De centrala arbetsmarknadsorganisationerna beslutade år 1989 att verksamhet som avser att bevara arbetsförmågan skall innefattas i arbetarskyddsavtalet och godkände en rekommendation om verksamhet som avser att bevara arbetsförmågan på arbetsplatserna.

I förordningen om tillsynen över arbetarskyddet (954/1973) bestäms om arbetarskyddschefens och arbetarskyddsfullmäktigens uppgifter. Arbetarskyddschef är arbetsgivaren själv eller en av arbetsgivaren utsedd person som ansvarar för samarbetet i angelägenheter som rör arbetarskyddet. Arbetarskyddsfullmäktig är en person som bland arbetstagarna valts att företräda arbetstagarna vid samarbetet i angelägenheter som rör arbetarskyddet samt i förhållande till arbetarskyddsmyndigheterna. Enligt förordningens 17 § skall arbetarskyddschefen och enligt 23 § arbetarskyddsfullmäktigen delta i sådan verksamhet som avser att bevara arbetsförmågan på arbetsplatsen. Enligt förordningens 29 § skall i en arbetarskyddskommission eller genom något annat ersättande samarbetsförfarande behandlas

bl.a. verksamhetsprogrammet för arbetarskyddet och genomförandet av företagshälsovården.

I 9 § 3 mom. lagen om skydd i arbete bestäms om ett verksamhetsprogram för arbetarskyddet. Enligt bestämmelsen skall varje arbetsgivare för den verksamhet som behövs för främjande av säkerhet och hälsa ha ett program som omfattar behoven att utveckla arbetsförhållandena på arbetsplatsen och verkningarna av faktorerna i anslutning till arbetsmiljön. De säkerhets- och hälsomålsättningar som kan härledas ur verksamhetsprogrammet skall beaktas vid planeringen och utvecklandet av arbetsplatsen, och de skall behandlas med arbetstagarna eller företrädare för dem. I lagen om samarbete inom företag (725/1978) bestäms särskilt om behandlingen av verksamhetsprogrammet för arbetarskyddet inom samarbetsförandet.

I gällande lag om skydd i arbete nämns inte begreppet verksamhet som anser att bevara arbetsförmågan.

Det är ändamålsenligt att sådan verksamhet som avser att bevara arbetsförmågan tas in i verksamhetsprogrammet för arbetarskyddet. Utgångspunkten för verksamhetsprogrammet är arbetsplatsens egna behov och de utvecklingsmål som följer därav. På verksamhetsprogrammets innehåll inverkar då bl.a. företagets eller arbetsplatsens storlek, den bransch inom vilken företaget eller arbetsplatsen är verksam samt personalens sammansättning. Sålunda föreslås att till 9 § 3 mom. lagen om skydd i arbete fogas en bestämmelse enligt vilken verksamhetsprogrammet för arbetarskyddet även skall omfatta sådan verksamhet som avser att bevara arbetsförmågan. Samarbete med företagshälsovården är nödvändigt vid planeringen, genomförandet och utvärderingen av verksamhet som avser att bevara arbetsförmågan. Därför innehåller den föreslagna bestämmelsen en hänvisning till verksamhetsplanen för företagshälsovården.

Någon entydig definition på begreppet verksamhet som avser att bevara arbetsförmågan har inte givits.

Enligt tämligen vedertagen praxis avses med verksamhet som avser att bevara arbetsförmågan en helhet bestående av tre led. Till det första ledet räknas sådana faktorer i anslutning till arbetarskyddet och arbetshygien som bidrar till att arbetsgemenskapen fungerar samt påverkar arbets- och arbetstidsarrangemangen och förmansarbetet. Det

andra ledet omfattar en minskning av den psykiska och fysiska belastningen i arbetet samt förbättrande av arbetsmiljön, dvs. faktorer med anknytning till bl.a. ergonomi, arbetshygien och arbetarskydd. Det tredje ledet omfattar verksamhet som idkas på arbetstagarens eget initiativ, t.ex. utvecklande av yrkesskickligheten, deltagande i konditionstest, motion samt hälsosamma och stimulerande levnadsvanor. En del av dessa kan då verksamheten sker under arbetsgivarens ledning och uppsikt höra till tillämpningsområdet för lagen om skydd i arbete och till sådan verksamhet enligt förslaget som avser att bevara arbetsförmågan.

Enligt social- och hälsovårdsministeriets beslut om företagshälsovård vilken stadgats såsom arbetsgivarens skyldighet samt om företagshälsovård för företagare och andra som utför eget arbete (1348/1994) avses i inom företagshälsovården med verksamhet som avser att bevara arbetsförmågan all sådan verksamhet genom vilken arbetsgivaren och arbetstagarna samt arbetsplatsens samarbetsorganisationer tillsammans försöker främja och stöda arbets- och funktionsförmågan hos alla personer som medverkar i arbetslivet i alla skeden av deras arbetskarriär.

Enligt den rekommendationspromemoria om verksamhet som avser att bevara arbetsförmågan som arbetsmarknadsorganisationerna upprättat den 29 november 1989 är en förutsättning för arbeidskondition och framgång i arbetet att personen i fråga har ett sådant arbete där man försökt avlägsna hälsoriskerna och i vilket eventuella sjukdomar, lyten eller skador varken förvärras eller försvårar arbetets utförande. Samtidigt fäster man uppmärksamhet vid eventuella hälsorisker på arbetsplatserna och försöker avlägsna dem. Vidare skall man enligt promemorian på arbetsplatserna kontinuerligt fästa uppmärksamhet vid förbättrandet av arbetsförhållandena, hur de anställda klarar sig i arbetet och vid eventuella begränsningar till följd av sjukdomar. Samtidigt skall åtgärder vidtas för att korrigera situationen och för att stöda verksamhet som avser att bevara arbetsförmågan.

Avsikten med den föreslagna bestämmelsen är att utgående från det allmänna innehållet i den ovan beskrivna verksamhet som avser att bevara arbetsförmågan bestämma hur denna verksamhet skall genomföras på de olika arbetsplatserna med beaktande av

arbetsplatsernas enskilda behov enligt lagen om skydd i arbete.

2. Propositionens verkningar

I jämförelse med andra länder minskar andelen personer som deltar i arbete i Finland exceptionellt brant efter 55 års ålder. Situationen kan förbättras om verkningarna av åldrandet på ett behörigt sätt beaktas när beslut fattas om arbetarskyddsåtgärder.

Sådan verksamhet som avser att bevara arbetsförmågan bedrivs redan i relativt stor omfattning på basis av avtal och med stöd av lagen om företagshälsovård. Med den bestämmelse som tas in i lagen om skydd i arbete förbättras samordningen av de olika funktionerna. Samtidigt förtydligas tillsynen över verksamheten i och med att det blir arbetarskyddsmyndigheternas sak att övervaka att sådan verksamhet som avser att bevara arbetsförmågan ingår i verksamhetsprogrammet för arbetarskyddet i enlighet med vad som bestäms i verksamhetsplanen för företagshälsovården.

Verkningarna av sådan verksamhet som avser att bevara arbetsförmågan och av sådana åtgärder som förbättrar arbetsförmågan hos åldrande arbetstagare och sysselsättningen av dem grundar sig på uppskattning. Enligt ett betänkande av kommittén för utredning av bättre sysselsättningsmöjligheter för äldre arbetstagare (kommittebetänkande 1996:14) har en mångsidig satsning på upprätthållandet av arbetsförmågan hos de anställda visat sig vara ekonomiskt mycket lönsam. Kommittén hänvisar också till en uppskattning enligt vilken en höjning av den genomsnittliga pensionsåldern sannolikt skulle utgöra den mest effektiva sysselsättnings- och tillväxtpolitiken på lång sikt.

3. Beredningen av propositionen

Propositionen grundar sig på betänkandet som utarbetats av kommittén för utredning av bättre sysselsättningsmöjligheter för äldre arbetstagare. Propositionen har

diskuterats med Industrins och Arbetsgivarernas Centralförbund, Palvelutyönantajat, kommunala arbetsmarknadsverket, statens arbetsmarknadsverk, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC, Tjänstemannacentralorganisationen FTFC och AKAVA.

4. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

Bestämmelsen i 9 § 3 mom. lagen om skydd i arbete om ett verksamhetsprogram för arbetarskyddet grundar sig på rådets direktiv om åtgärder för att främja förbättringar av arbetstagarnas säkerhet och hälsa i arbetet (89/391/EEG). Artikel 6.2 i direktivet innehåller de principer enligt vilka arbetsgivaren skall vidta åtgärder till skydd för arbetstagarnas säkerhet och hälsa, och verksamhetsprogrammet för arbetarskyddet ingår i dem. Artikel 7 i direktivet handlar om vidtagandet av skyddsåtgärder och förebyggande åtgärder. Europeiska kommissionen har med sitt brev av den 8 januari 1997 bett de finska myndigheterna om ett officiellt svar på vissa frågor som har samband med att kommissionen anser att bl.a. dessa artiklar eventuellt har verkställts på ett otillräckligt sätt samt på frågor som även i övrigt gäller 9 § lagen om skydd i arbete.

5. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 1998.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av 9 § lagen om skydd i arbete

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 9 § 1 och 3 mom. lagen den 28 juni 1958 om skydd i arbete (299/1958), sådant 1 mom. lyder i lag 27/1987 och 3 mom. i lag 144/1993, som följer:

9 §

Arbetsgivaren skall noggrant iaktta allt som med hänsyn till arbetets natur, arbetsförhållandena, arbetstagarens ålder och åldrande, kön, yrkesskicklighet samt övriga förutsättningar skäligen kan krävas för att skydda arbetstagaren mot olycksfall i arbetet eller av arbetet förorsakad ohälsa. I detta syfte skall arbetsmiljön fortlöpande hållas under uppsikt samt lämpliga åtgärder vidtas för att utreda och avvärja olycksfall och ohälsa samt riskmoment.

att utveckla arbetsförhållandena på arbetsplatsen och verkningarna av faktorerna i anslutning till arbetsmiljön samt sådan verksamhet som avser att bevara arbetsförmågan i enlighet med vad som överenskommits därom i arbetsplatsens verksamhetsplan för företagshälsovården. De säkerhets- och hälsomålsättningar som kan härledas ur verksamhetsprogrammet skall beaktas vid planeringen och utvecklandet av arbetsplatsen, och de skall behandlas med arbetstagarna eller företrädare för dem.

Arbetsgivaren skall för den verksamhet som behövs för främjande av säkerhet och hälsa ha ett program som omfattar behoven

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1998.

Helsingfors den 30 april 1997

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Minister Terttu Huttu-Juntunen

Lag

om ändring av 9 § lagen om skydd i arbete

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 9 § 1 och 3 mom. lagen den 28 juni 1958 om skydd i arbete (299/1958), sådant 1 mom. lyder i lag 27/1987 och 3 mom. i lag 144/1993, som följer:

Gällande lydelse

Arbetsgivaren skall noggrant iaktta allt som med hänsyn till arbetets natur, arbetsförhållandena, arbetstagarens ålder, kön, yrkesskicklighet samt övriga förutsättningar skäligen kan krävas för att skydda arbetstagaren mot olycksfall i arbetet eller av arbetet förorsakad ohälsa. I detta syfte skall arbetsmiljön fortgående hållas under uppsikt samt lämpliga åtgärder vidtas för att utreda och avvärja olycksfall och ohälsa samt riskmoment.

Arbetsgivaren skall för den verksamhet som behövs för främjande av säkerhet och hälsa ha ett program som omfattar behoven att utveckla arbetsförhållandena på arbetsplatsen och verkningarna av faktorerna i anslutning till arbetsmiljön. De säkerhets- och hälsomålsättningar som kan härledas ur verksamhetsprogrammet skall beaktas vid planeringen och utvecklandet av arbetsplatsen, och de skall behandlas med arbetstagarna eller företrädare för dem.

Föreslagen lydelse

9 §

Arbetsgivaren skall noggrant iaktta allt som med hänsyn till arbetets natur, arbetsförhållanden, arbetstagarens ålder och åldrande, kön, yrkesskicklighet samt övriga förutsättningar skäligen kan krävas för att skydda arbetstagaren mot olycksfall i arbetet eller av arbetet förorsakad ohälsa. I detta syfte skall arbetsmiljön fortgående hållas under uppsikt samt lämpliga åtgärder vidtas för att utreda och avvärja olycksfall och ohälsa samt riskmoment.

Arbetsgivaren skall för den verksamhet som behövs för främjande av säkerhet och hälsa ha ett program som omfattar behoven att utveckla arbetsförhållandena på arbetsplatsen och verkningarna av faktorerna i anslutning till arbetsmiljön samt sådan verksamhet som avser att bevara arbetsförmågan i enlighet med vad som överenskommits därom i arbetsplatsens verksamhetsplan för företagshälsovården. De säkerhets- och hälsomålsättningar som kan härledas ur verksamhetsprogrammet skall beaktas vid planeringen och utvecklandet av arbetsplatsen, och de skall behandlas med arbetstagarna eller företrädare för dem.

Denna lag träden i kraft den
199 .

